

Program Evropske unije
"Podrška civilnom društvu"
za mreže organizacija
civilnog društva.

TESTIRANJE INTEGRITETA POLICAJACA

Sofija Mandić, Saša Đorđević

Publikacija je objavljena uz
podršku Evropske unije.

TESTIRANJE INTEGRITETA POLICAJACA

Sofija Mandić, Saša Đorđević

TESTIRANJE INTEGRITETA POLICAJACA

Izdavač

Beogradski centar za bezbednosnu politiku

Đure Jakšića 6/5, Beograd

Tel: 011 3287 226

Imejl: office@bezbednost.org

www.bezbednost.org

www.pointpulse.net

Autori

Sofija Mandić, Saša Đorđević

Štampa

UNAGRAF

Prelom

Saša Đorđević

O studiji – Ovaj rad sačinjen je po zahtevu i za potrebe Zaštitnika građana u okviru projekta “Jačanje kapaciteta Zaštitnika građana” koji je podržala Ambasade Velike Britanije u Republici Srbiji. Stavovi i mišljenja izneti u radu ne izražavaju stavove Zaštitnika građana niti Ambasade Velike Britanije. Ovaj rad objavljen je na sajtu Zaštitnika građana. Ovaj rad preveden je i umnožen uz saglasnost Zaštitnika građana, od strane BCBP uz podršku Evropske unije kroz projekat “Puls integriteta i poverenja u policiju na zapadnom Balkanu”. Stavovi i mišljenja izneti u radu ne izražavaju stavove Evropske unije.

O POINTPULS mreži – Sedam organizacija civilnog društva iz regiona okupilo se u mrežu POINTPULS radi nadgledanja borbe protiv korupcije u policijama na Zapadnom Balkanu. Mrežu čine: Analytica iz Skoplja, Beogradski centar za bezbednosnu politiku (BCBP) i Balkanska istraživačka mreža (BIRN) iz Beograda, Centar za sigurnosne studije (CSS) iz Sarajeva, Institut Alternativa (IA) iz Podgorice, Institut za demokratiju i medijaciju iz Tirane, i Kosovski centar za bezbednosne studije (KCSS) iz Prištine. POINTPULS mreža deluje radi povećanja poverenja građana u organe za sprovođenje zakona na Zapadnom Balkanu, kroz borbu protiv korupcije u policiji i promociju integriteta policije.

Beograd, 2016.

Center za sigurnosne studije #IB
Centre for Security Studies #IB

Institute for Democracy and Mediation
Institut për Demokraci dhe Ndërmjetësim

KCSS
Kosovar Centre for Security Studies

SADRŽAJ

5 SAŽETAK

7 PREPORUKE

8 UVOD

9 Test integriteta

9 Pojam i svrha testiranja

10 Oblici testiranja

11 Preduslovi za testiranje

12 MOGUĆNOSTI I OGRANIČENJA TESTIRANJA INTEGRITETA U SRBIJI

12 Nejasne i kontradiktorne odredbe o testu integriteta

14 Međunarodne obaveze u oblasti borbe protiv korupcije

15 Test integriteta u domaćem pravu

18 Dosadašnji rad Sektora unutrašnje kontrole i test integriteta

19 UPOREDNI PRIKAZ TESTIRANJA INTEGRITETA

19 Australija

20 Češka Republika

21 London

23 Njujork

24 Rumunija

26 BIBLIOGRAFIJA

SAŽETAK

Test integriteta je operativna policijska metoda tajnog prikupljanja podataka koja se sprovodi radi prevencije i otkrivanja korupcije u policiji. Iniciran je još 70-ih godina prošlog veka radi suzbijanja korupcije u njujorškoj policiji. Iako se četiri godine najavljivao u Srbiji, tek je 2016. godine na neprecizan način propisan novim Zakonom o policiji. Takođe, nikada nije objašnjeno koji oblik testa će biti primenjen u Srbiji: onaj ciljani prema sumnjivim policajcima, ili nasumični za sve. Ipak, to nije jedina dilema u vezi za testiranjem integriteta policajaca u Srbiji, koji je javnosti opisan kao „tajna operativna metoda koja će otkrivati malverzacije u policiji“ i koja će pokušati da „kolege dovede u iskušenje nudenjem mita“.

Nejasan je koncept integriteta, odnosno osnovna namera zbog čega se testiranje uopšte uvodi. Nepoznat je subjekat testiranja, kao i uslovi obaveštavanja o testiranju, posledice rezultata, te korišćenje, evidentiranje i čuvanje prikupljenog materijala. Zakonom nije izričito zabranjeno podsticanje policajca da čini krivično delo korupcije ili drugu nezakonitost tokom testiranja. Sve to će biti sadržaj podzakonskog propisa koji bi trebalo da donese ministar unutrašnjih poslova u roku od godinu dana nakon usvajanja zakona, što je problematično. Na primer, testom integriteta mogu biti ograničena prava nepovredivosti stana, tajnosti pisama, prava na rad, prava na jednaku zaštitu, prava na pravično suđenje. Ustav zahteva da ova prava budu ograničena zakonom, a ne podzakonskim aktom.

Test integriteta, onako kako je osmišljen u MUP-u i donekle definisan Zakonom o policiji se nikako ne uklapa u dozvoljeni okvir ograničavanja prava i u postojeća pravila u krivičnom postupku. Jasno je da će se test integriteta dalje razvijati u pravcu tajnosti operacija koje će sprovoditi Sektor unutrašnje kontrole, što nije dobro rešenje. Zakonikom o krivičnom postupku je precizirano da se tajne metode za prikupljanje podataka, odnosno posebne dokazne radnje, mogu preduzeti isključivo odlukom suda, na obrazloženi predlog javnog tužioca. Zakon o policiji uopšte ne prepoznaje tužilaštvo i sudstvo kao aktere u sprovođenju testiranja. Kada je u pitanju korišćenje dokaza dobijenih testom integriteta, oni bi se morali tretirati kao nezakoniti dokazi.

U Srbiji postoje zakoniti mehanizmi za otkrivanje korupcije, pa je dalji razvoj testa integriteta potrebno posmatrati u preventivnom kontekstu, koji nedostaje. Test integriteta je viđen kao instrument u suzbijanju korupcije koji podrazumeva simuliranje realne situacije identične radnim aktivnostima testiranog, koju je testirani dužan da rešava, kako bi se uvidela njegova reakcija i postupanje. Ovde zakonodavac uvodi pojam suzbijanja korupcije, nasuprot pojmu prevencije korupcije koji se spominje u istom članu Zakona o policiji, samo u drugom stavu. Tako se otvara dilema o sadržaju i svrsi novopropisanih mera – da li njihova primena ima za cilj prevenciju korupcije ili njeno suzbijanje? Test integriteta svoju preventivnu ulogu može obavljati jedino tako što će predstavljati najavljenju proveru znanja. Pre toga, sa zaposlenima moraju biti podeljena znanja koja će biti proveravana, a oni moraju biti i informisani da je Ministarstvu veoma važan integritet zaposlenih.

Testiranje integriteta, iako povoljno može da utiče na smanjenje korupcije u policiji, nije dovoljno razrađen Zakonom o policiji. Uz pravno uređivanje, neophodno je i ukloniti svaku sumnju u vezi sa radom Sektora unutrašnje kontrole. Trenutno, Sektor nije operativno nezavisan na način na koji to zahtevaju međunarodni standardi. Potrebno je da Sektor dobije značajniju ulogu u postupku odobravanja posebnih dokaznih radnji, kao i da koristi iskustva drugih zemalja u procesu pridruživanja Evropskoj uniji, u kojima je kritikovano testiranje integriteta na osnovu diskrecione odluke ministra unutrašnjih poslova

PREPORUKE

Test integriteta je neophodno detaljnije urediti zakonom, a ne podzakonskim aktom. Organ koji bi sprovodio testiranje, po trenutnom rešenju je to Sektor unutrašnje kontrole MUP-a, treba da bude potpuno nezavisan i finansijski samostalan u radu. Potrebno je izmeniti sadašnju potčinjenost Sektora unutrašnje kontrole ministru unutrašnjih poslova, što otvara širok prostor za zloupotrebe.

Kratkoročne

1. Neophodno je osigurati posvećenost i transparentnost nastavka reforme policije u uspostavljanju sistema unutrašnje kontrole policije.
2. Potrebno je podzakonskim aktom urediti najavljen testiranje integriteta čija je primarna svrha prevencija, a ne suzbijanje korupcije u MUP-u. Testu treba da prethodi preciznije određenje pojma integriteta policije i zaposlenih u Ministarstvu.
3. Poželjno je da novoformirano posebno odeljenje u Sektoru unutrašnje kontrole koje se bavi prevencijom korupcije u MUP-u proširi svoje nadležnosti i na osnaživanje profesionalnih standarda policajaca.
4. Najavljenim Zakonom o evidencijama (ili izmenama važećeg Zakona o policiji) nužno je urediti prikupljanje, držanje, korišćenje i obradu podataka o ličnosti dobijenih najavljenim testiranjem integriteta.
5. Potrebno je uspostaviti zakonsku vezu između rezultata testiranja i napredovanja u Ministarstvu unutrašnjih poslova.
6. Testiranje integriteta ne sme da bude istražna metoda za prikupljanje podataka o slučajevim korupcije. Potrebno je koristiti postojeća rešenja iz Zakonika o krivičnom postupku.

Srednjoročne

1. Zakonom o policiji obavezati da testiranje bude u skladu sa ljudskim pravima i poštovanjem profesionalnog integriteta testiranog.
2. Izmeniti Zakonik o krivičnom postupku tako da Sektor unutrašnje kontrole bude ovlašćen predlagáč za odobrenje posebnih dokaznih radnji.
3. Izmenama Zakona o policiji obezbediti operativnu nezavisnost Sektora unutrašnje kontrole, i uvesti pravilo da se samo posebno odeljenje Sektora bavi borbom protiv korupcije.
4. U budžetu Republike Srbije obezbediti finansijske i materijalne uslove za rad Sektora unutrašnje kontrole.

UVOD

Pred vama je studija o testu integriteta, antikorupcijskoj meri, koja se redovno primenjuje u policijama koje imaju problem sa korupcijom ili sa velikim brojem žalbi građana na rad policije. Testovi integriteta se najčešće sprovode radi identifikovanja pripadnika policije koji su skloni koruptivnoj praksi, za pokretanje disciplinskog postupka ili za prikupljanje dokaza za tužilaštvo, ali i za utvrđivanje onih policajaca koji su pouzdani, nekoruptivni i zaslužuju unapređenje. Cilj je smanjenje korupcije u policiji.

U Srbiji se o testiranju integriteta javno govori od 2012 godine. Četiri godine kasnije usvojen je Zakon o policiji koji uvodi tri preventivne antikorupcijske mere, uključujući i test integriteta. Međutim, najveći deo primene testa integriteta, kao i druge dve nove antikorupcijske mere, biće uređene podzakonskim aktom koji bi ministar unutrašnjih poslova trebalo da donese u roku od godinu dana od stupanja na snagu Zakona o policiji. Rok ističe u februaru 2017. godine. Studija je upravo napisana zbog dalje izrade podzakonskog propisa, ali i informisanja građana s obzirom na to da ne postoji dovoljno materijala na srpskom jeziku koji obrađuju ovu temu.

Autori studije smatraju da se u javnosti nije dovoljno i stručno govorilo o testiranju integriteta zaposlenih u MUP-u. Jedinu javnu raspravu o testiranju inicirala je međunarodna zajednica, odnosno Savet Evrope. Zbog toga je javnosti, kao ni policijskim službenicima, nejasno o čemu se zaista radi i koje su pozitivne i negativne karakteristike testiranja integriteta. Nije poznato šta građani mogu da očekuju od testiranja i gde postoje verovatnoće da se ova antikorupcijska mera zloupotrebi. U studiji su dati odgovori na rečene probleme.

Studija sadrži tri odeljka. Na početku je objašnjen pojam testa integriteta, zbog čega se on sprovodi, koji oblici postoje, i najzad koji preduslovi moraju da budu ispunjeni kako u praksi ne bi došlo do povrede ljudskih prava i zloupotrebe testiranja.

U glavnom delu studije ispitane su mogućnosti i ograničenja testiranja integriteta policajaca u Srbiji na osnovu pravne analize. Najpre je analiziran član Zakona o policiji koji uvodi institut testa integriteta. Zatim je predložen odgovor na pitanje u kojoj meri je test integriteta usklađen sa međunarodnim standardima za borbu protiv korupcije, te Ustavom Republike Srbije i zakonom koji uređuje krivični postupak. Na kraju je ispitan kapacitet Sektora unutrašnje kontrole da primenjuje testiranje.

Na kraju studije prikazan je pravni okvir primene testa integriteta u različitim policijama u svetu. Vodio se računa o tome da budu podjednako zastupljeni anglosaksonski pravni sistem, kao i evropsko pravo. Tako da u studiji možete da pročitate kako se inicira, pokreće, sprovodi, nadzire i kontroliše test integriteta u Australiji, Češkoj Republici, Rumuniji, ali i u londonskoj i njujorškoj policiji, koja ima najduže iskustvo u testiranju.

Studija je izrađena na osnovu analize sadržaja pravnih akata, strateških dokumenata, akademskih i medijskih članaka, i izveštaja različitih kontrolnih tela rada policije.

TEST INTEGRITETA

Test integriteta je operativna policijska metoda tajnog prikupljanja podataka koja se sprovodi radi prevencije i otkrivanja korupcije u policiji.

Pojam i svrha testiranja

Testiranje integriteta inicirano je još 70-ih godina prošlog veka radi suzbijanja korupcije u njujorškoj policiji. Najčešće se opisuje kao simulacija u kojoj se prati ponašanje pojedinca.¹ Prilikom testiranja koristi se oprema za audio i video nadzor, ali i očevici koji treba da posluže kao svedoci. Redovno se primenjuju u policijama koje imaju problem sa korupcijom ili sa velikim brojem žalbi na rad policije. Najčešće se sprovodi u onim delovima policije koji su u svakodnevnom kontaktu sa građanima, kao što je saobraćajna policija, ili u sektorima za koje postoje nalazi da su posebno osetljivi na korupciju. Sprovodi u hongkongskoj, velikom broju evropskih i u većini australijskih policija. U regionu test integriteta se primenjuje u Rumuniji.

Testiranje integriteta je proces u kojem se kreiraju i sprovode različite aktivnosti radi procene usklađenosti ponašanja određenog policajca ili grupe sa zahtevima odgovornog rada policije i sa zakonom. Suštinski, testiranje podrazumeva stavljanje policajca u veštački izgrađeno okruženje u kome postoji verovatnoća pojave korupcije. Policajac se u takvoj simulaciji testira na to kako primenjuje propise u nezakonitim uslovima. Uprošćeno, zamislite inspektora unutrašnje kontrole policije koji glumi građanina i „slučajno“ ostavlja novčanik u policijskoj stanici. Nakon toga se merama tajnog prikupljanja podataka utvrđuje ko od policajaca ima sklonost ka korupciji, a ko je moralan. Reč je „skrivenoj kameri“ za potencijalno korumpirane policajce.

Testovi integriteta se najčešće sprovode radi identifikovanja pripadnika policije koji su skloni koruptivnoj praksi, za prikupljanje dokaza za tužilaštvo ili pokretanje disciplinskog postupka, ali i za utvrđivanje onih koji su pouzdani, nekoruptivni i zaslužuju unapređenje. Testiranjem se stvara uverenje u policijskoj službi da je rizik od otkrivanja korupcije veći, te se policajci na taj način odvraćaju od primanja mita i sličnih koruptivnih radnji. S obzirom da je snažan otpor prijave korupcije u policiji od kolega, testiranje se koristi i kao podsticaj da se takva praksa promeni. Testiranjem se utvrđuju i potrebe za obukama policajaca i šalje se poruka javnosti da je vlast čvrsto rešena da suzbije korupciju.²

1 Narelle Willingham. 2014. *To Undertake Specialized Training in Integrity Testing*. Canberra: The Winston Churchill Memorial Trust of Australia.

2 Tilman Hoppe. 2014. *Integrity Testing: Aspects of Implementation*. Strasbourg: Council of Europe. <<http://goo.gl/jOOEgK>>

Oblici testiranja

Postoje dva oblika testiranja integriteta. Ciljani test sprovodi se na osnovu već prikupljenih i analiziranih obavještajnih podataka o pojedincima ili grupi policajaca za koje se sumnja da su korumpirani. Cilj je da se dobiju nove informacije ili potvrda da je osumnjičeni sklon korupciji. Ovaj način testiranja može da dovede do lišavanja slobode pojedinca ili pronalaza novih dokaza koji se mogu iskoristiti u krivičnom postupku. Ciljani test bi trebalo uvek da bude fokusiran na određenog policajca za koga se sumnja da zloupotrebljava svoja ovlašćenja.³

Na primer, kandidat za ciljani test integriteta je policajac protiv koga postoje više nerešenih pritužbi zbog krađe. Sprovođenjem klasičnog disciplinskog postupka, u kome policajac najčešće negira da je uradio bilo šta nezakonito, uglavnom nije moguće dokazati krađu. Putem testa integriteta, osumnjičeni policajac se stavlja u situaciju koja je realna i u kojoj postoji mogućnost za krađu. Posmatranjem ponašanja policajca u takvom simuliranom okruženju procenjuje se njegova podložnost korupciji.

Ciljano testiranje se najčešće koristi za teške prekršaje ili za rešavanje krivičnih dela korupcije. Suštinski se ne razlikuje od prikrivenog isledništva ili simulovanih poslova, kao posebnih dokaznih radnji koje se koriste u krivičnom postupku.⁴ Jedina razlika odnosi se na to da ciljano testiranje sprovodi unutrašnja kontrola policije ili spoljašnja antikorupcijska agencija protiv policajaca.⁵

Nasumični test integriteta se sprovodi radi praćenja i evaluacije rada policijskog službenika u određenoj situaciji koja zahteva intervenciju policije. Ne inicira se kao rezultat već postojećih obavještajnih podataka i sumnji prema određenim policajcima, već na osnovu analize rizika od korupcije u pojedinih delovima policije na određenom geografskom području.⁶ Situacije u kojima se testira integritet policajaca su jednostavnije i troškovi za kreiranje takve simulacije su značajno manji nego kod ciljanog testa integriteta.

Na primer, vozač koji glumi da je u alkoholnom stanju prilikom saobraćajne kontrole verbalno provocira policajca i stvara priliku za podmićivanje ili osumnjičeni u policijskom pritvoru provocira dežurnog policajca i testira njegov profesionalizam nagoveštajem da će dati mito ako ga pusti na slobodu.⁷

3 Steve Rothlein. 2010. *Conducting Integrity Tests on Law Enforcement Officers*. Miami: Legal and Liability Risk Management Institute. <<http://goo.gl/592fwb>>

4 Pogledati: članovi 147-177 i 183-187, Zakon o krivičnom postupku, „Sl. glasnik RS”, br. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013 i 55/2014.

5 Tim Prenzler, Carol Ronken. 2001. "Police Integrity Testing in Australia". In: *Criminology and Criminal Justice*, 1(3), p. 321.

6 KPMG Peat Marwick LLP. 1996. *Report to the New York City Commission to Combat Police Corruption*. New York: New York City Police Department, p. 4.

7 Andrew Full. 2009. "Taking the Test: Police Integrity and Professionalism in the MPDs". In: *Crime Quarterly*, 27, p. 6.

Nasumično testiranje najčešće se koristi za manje i disciplinske prekršaje, dok u njujorškoj policiji i kao sredstvo za utvrđivanje potreba za obukom policajaca. Nasumično testiranje se kritikuje zbog velikih mogućnosti da se zloupotrebi u praksi.⁸

Preduslovi za testiranje

I ciljano i nasumično testiranje može biti zloupotrebjeno u praksi jer se radi o obmani, klopki i provokaciji. Otvaraju se i etička i pravna pitanja o zaštiti privatnosti i ostalih ljudskih prava i sloboda zbog intruzivnosti testa. Testovi mogu dovesti do gubitka slobode određenog policajaca da obavlja svoje zadatke bez bojazni da svaka akcija može biti predmet tajnog nadzora. Takva kontrola policajaca može da deprofesionalizuje policijski posao,⁹ koja je uvek upitna u postkonfliktnim društvima, kao što je zapadni Balkan.¹⁰ Zato je važno propisati i poštovati sledeća pravila..

Primenu testa integriteta potrebno je regulisati zakonom. Prema Evropskoj konvenciji o zaštiti ljudskih prava i sloboda, sve što može ugroziti ljudska prava, mora biti uređeno zakonom, a ne podzakonskim aktom ili nekim propisom manje pravne snage. U zakonu moraju biti jasno propisani zaštitni mehanizmi koji jemče da testovi neće biti zloupotrebjeni u praksi zbog ličnih, političkih ili drugih interesa. Prilikom testiranja važno je propisati da je zabranjeno izazivanje i navođenje testiranog da deluje nezakonito,¹¹ odnosno podsticanje policajca da čini krivično delo korupcije ili drugu nezakonitost.

Za testiranje treba da važi isti pravni režim koji postoji i za specijalne istražne tehnike koje se koriste u krivičnom postupku čija primena podrazumeva tajnost i činjenicu da primena istih može ugroziti osnovna prava i slobode. To znači da svaka država koji odluči da primenjuje testiranje integriteta mora da preduzme odgovarajuće zakonske mere kako bi osigurale da institucije pravosuđa ili neka druga nezavisna tela imaju kontrolu nad primenom, i to u vidu izdavanja odobrenja za primenu ovih mera, nadzora tokom primene ili naknadne kontrole.¹²

8 Tim Prenzler, Carol Ronken. 2001. "Police Integrity Testing in Australia". In: *Criminology and Criminal Justice*, 1(3), pp. 319-342.

9 John Kleinig. 1996. *The Ethics of Policing*. New York: Cambridge University Press.

10 Australijski parlamentarni odbor koji nadzire policiju je prilikom postupka kontrole primene testa integriteta utvrdio da su finansijski troškovi testiranja povećani, primećen je negativan uticaj testiranja na moral policajaca, pojavio se pravni problem navođenja na krivično delo što je zakonom zabranjeno, i upitna je bila učinkovitost samog testiranja. Pogledati: Parliamentary Joint Committee on the Australian Commission for Law Enforcement Integrity. 2011. *Inquiry into Integrity Testing*. Canberra: Commonwealth of Australia, p. 22.

11 Ross Homel. 1997. *Integrity Testing to Prevent Police Misconduct: Reflections on Deterrence and other Key Issues*. Discussion Paper. Brisbane: Criminal Justice Commission.

12 Council of Europe. 2005. *Recommendation Rec (2005)10 of the Committee of Ministers to member states on "special investigation techniques" in relation to serious crimes including acts of terrorism*. Adopted by the Committee of Ministers on 20 April 2005 at the 924th meeting of the Ministers' Deputies. <<https://goo.gl/l8hbtR>>

MOGUĆNOSTI I OGRANIČENJA TESTIRANJA INTEGRITETA U SRBIJI

Testiranje integriteta policajaca u Srbiji nije zadovoljavajuće i precizno propisano novim Zakonom o policiji. Ne prepoznaje se preventivna uloga testiranja.

Uvođenje preventivnih mera za borbu protiv korupcije u policiji predviđene su Zakonom o policiji iz 2016. godine.¹³ One će se sprovesti u čitavom Ministarstvu unutrašnjih poslova (MUP), uključujući i policiju. Tri nove preventivne mere su: analiza rizika od korupcije, provera promene imovnog stanja i test integriteta. Zajedničko za sve tri aktivnosti su činjenice da je zakonom samo načelno predviđeno njihovo postojanje; da će ih sprovesti Sektor unutrašnje kontrole MUP-a (SUK); da će sve važnije materijalne i procesne odlike novih instituta biti regulisane podzakonskim aktom ministra, u roku od godinu dana od dana od stupanja zakona na snagu. Od tada će ovi instituti i početi da se primenjuju.

Nejasne i kontradiktorne odredbe o testu integriteta

Suzbijanje ili prevencija korupcije – Tri preventivne aktivnosti su ne samo prepuštene suštinskoj razradi kroz podzakonske akte, već su i u delu definisanim zakonom ostale nejasne i/ili kontradiktorne. Tako je test integriteta viđen kao „instrument u suzbijanju korupcije“¹⁴ koji podrazumeva simuliranje realne situacije identične radnim aktivnostima testiranog, koju je testirani dužan da rešava, kako bi se uvidela njegova reakcija i postupanje.

Ovde zakonodavac uvodi pojam *suzbijanja korupcije*, nasuprot pojmu *prevencije korupcije* iz naziva člana 230. i njegovog stava 2. Tako se otvara dilema o sadržaju i svrsi novopropisanih mera – da li njihova primena ima za cilj prevenciju korupcije ili njeno suzbijanje? Suzbijanje se može tumačiti tako da obuhvata i prevenciju, ali korišćenje dva različita termina u samo jednoj odredbi ostavlja utisak da se radi o dva različita pojma – jedan važan za trenutak u kom do korupcije još nije došlo (prevencija) i onaj u kom je koruptivno delovanje u pripremi ili je već nastalo (suzbijanje).

Ovo je od odlučujuće važnosti i za odgovor na pitanje koje takođe ne pronalazimo u zakonu – ko će biti zaposleni u Ministarstvu koji će biti podvrgnuti testiranju. Nejasno je da li će se u slučaju prevencije kao svrhe testiranja uvesti nasumično testiranje ili testiranje svih zaposlenih, odnosno u slučaju sprečavanja korupcije, ciljan test integriteta za određene zaposlene, gde već postoje određene sumnje na koruptivno ponašanje.

Subjekt testiranja i koncept integriteta – Zakonsko rešenje je kontradiktorno i u određenju subjekta testiranja – u stavu 1. subjekat kontrole su organizacione jedinice Ministarstva, dok su u stavu

13 Član 230, Zakon o policiji, „Sl. glasnik RS“, br. 6/2016.

14 Član 230, stav 4, Zakon o policiji, „Sl. glasnik RS“, br. 6/2016.

4. to nedvosmisleno njegovi zaposleni. Ostaje otvoreno i, ukoliko su subjekti kontrole organizacione jedinice, ko bi bio kontrolisan u ime ove jedinice – da li su to njeni rukovodioci, svi zaposleni ili je u pitanju neko treće rešenje.

Nejasan je i koncept integriteta korišćen u zakonskom rešenju – šta je sadržina integriteta (da li je u pitanju samo rešenost da se ne učestvuje u korupciji ili je u pitanju širi pojam). Ovo posebno važi ako pogledamo zakonske odredbe, sa jedne strane, i javno dostupnu informaciju da SUK „primenjuje test integriteta kao instrument u suzbijanju korupcije, uključujući i proveru stila života”.¹⁵

Nedostaje i bliže određenje sadržaja testa (poznato je samo da je potrebno simulirati „realne situacije identične radnim aktivnostima testiranog”), očekivani i poželjan odgovor testiranih, posledice rezultata testa, kao i postupanje sa dobijenim materijalom.

Obaveštavanje o testiranju – Podjednako je nejasno i da li će testiranje biti najavljeno zaposlenom u Ministarstvu, ili ne. Naime, zakon sadrži rešenje u kom „ne postoji obaveza prethodnog obaveštavanja o testiranju organizacione jedinice u kojoj je zaposlen testirani”.

Opis testa integriteta iz člana 230. stava 4. upućuje samo na to da se informacija o testiranju ne mora obavezno podeliti sa organizacionom jedinicom zaposlenog. Ne postoji zabrana informisanja samog zaposlenog, pa samim tim nema osnova da mu informacija o testiranju bude uskraćena. Međutim, iz izjava zvaničnika MUP-a proizilazi da je upravo tajnost testiranja novost koju donose nova rešenja Zakona o policiji.¹⁶

Zakonsko rešenje pominje obaveštavanje organizacione jedinice zaposlenog, ali tako da SUK „nema obavezu” dostavljanja informacije o testiranju ovoj jedinici. Iz toga proizilazi da SUK, dakle, nema obavezu informisanja o ovoj svojoj radnji, ali nema ni zabranu deljenja ove informacije. Kako je ovo slučaj, potrebno je odgovoriti i na pitanje u kojim slučajevima će organizaciona jedinica biti obavještena, kao i ko o tome odlučuje.

Zbog svega navedenog, već na zakonskom nivou ostaje nedovoljno jasno šta je bila osnovna namera uvođenja testa integriteta. Nejasan je koncept integriteta; subjekat testiranja; subjekat i uslovi obaveštavanja o testiranju, posledice rezultata testiranja; korišćenje i čuvanje prikupljenog materijala. Sadržaj i obim novih antikorupcijskih mera će dalje biti razrađeni podzakonskim aktom. Ovo je problematično zbog toga što je koncept novih mera ostao nejasan, pa ga je samim tim teško razraditi. Sem toga, postoji problem usklađenosti ovakvog rešenja sa međunarodnim obavezama i domaćim najvišim pravnim aktom.

15 Pogledati zvaničnu stranicu MUP-a: <<http://goo.gl/3dhezK>>

16 „Zašto MUP uvodi test integriteta”, Politika, 19. januar. 2016. <<http://goo.gl/SWeYdt>>

Međunarodne obaveze u oblasti borbe protiv korupcije

Republika Srbija je potvrdila Krivičnopravnu konvenciju o korupciji,¹⁷ kao i Konvenciju Ujedinjenih nacija protiv korupcije.¹⁸ Obe konvencije uspostavljaju obaveze za države da vode koordiniranu politiku sprečavanja korupcije, kojom se unapređuje učešće društva u borbi protiv korupcije. Takođe, ova politika bi trebala da odražava načela vladavine prava, dobrog upravljanja javnim poslovima i javnom imovinom, integritet, transparentnost i odgovornost. Oba zakona o ratifikaciji konvencija u gotovo istovetnom tekstu uspostavljaju obavezu formiranja specijalizovanih organa za borbu protiv korupcije.¹⁹

Potrebno je da ovi organi budu (1) specijalizovani; (2) nezavisni i nepodložni pritisku; (3) da raspolažu dovoljnim finansijskim sredstvima za rad; (4) da osoblje ovih tela bude obučeno za borbu protiv korupcije.

Potrebno je razmotriti da li SUK, koji je Zakonom o policiji uspostavljen kao organ za borbu protiv korupcije, ispunjava propisane uslove.

Specijalnost i obučenost za borbu protiv korupcije – Sektor, čiji će posao biti i da organizuje i sprovodi test integriteta, ima zakonom određenu nadležnost. On vrši kontrolu zakonitosti rada policijskih službenika i drugih zaposlenih u Ministarstvu, naročito u pogledu poštovanja i zaštite ljudskih i manjinskih prava i sloboda pri izvršavanju službenih zadataka i sprečavanju izvršenja krivičnih dela, uključujući tu i korupciju. Dakle, on ima široku nadležnost i nije posebno specijalizovan i usmeren ka sprečavanju korupcije. Ovo potvrđuje i Izveštaj o radu SUK-a za 2015. godinu²⁰ u kom je navedeno da Sektor trenutno ima 82 zaposlena, bez navođenja njihove specijalizacije za određene nadležnosti. Takođe, u izveštaju možemo naći podatak da će Sektor ubuduće sprovoditi test integriteta, ali u odeljku o unapređenju ljudskih i tehničkih kapaciteta nema podataka o tome da su svi ili neki zaposleni posebno obučeni o borbi protiv korupcije. Kao aktivnost za 2016. godinu se predviđa „izrada procedura za sprovođenje testa i obuka zaposlenih da sprovedu test (izrada scenarija, konkretnih situacija kada se primenjuje test)“. Ukoliko bi ovaj plan obuke tokom 2016. godine bio ispunjen, on bi bio u skladu sa zahtevima međunarodnog prava.

Ipak, ostaje činjenica da nije jasno koliko bi zaposlenih prošlo ovu obuku (samo neki ili svi), kao i to da SUK nije organ specijalizovan da se bavi borbom protiv korupcije. Zahtev Krivičnopravne konvencije je takav da omogućava da uslov specijalnosti bude ispunjen i ukoliko se specijalni entiteti bave borbom

17 „Sl. list SRJ – Međunarodni ugovori“, br. 2/2002 i „Sl. list SCG – Međunarodni ugovori“, br. 18/2005.

18 „Sl. list SCG – Međunarodni ugovori“, br. 12/2005.

19 Član 20, Zakon o ratifikaciji krivičnopravne konvencije o korupciji i član 36. Zakona o ratifikaciji Konvencije Ujedinjenih nacija protiv korupcije.

20 Sektor unutrašnje kontrole. 2016. Izveštaj o radu Sektora unutrašnje kontrole za 2015. godinu. Beograd: Ministarstvo unutrašnjih poslova, str. 13. <<http://goo.gl/IE5xHf>>

protiv korupcije. Dakle, on bi mogao biti ispunjen ukoliko bi se Odeljenje za prevenciju korupcije i proveru imovnog stanja, kao uže i posebno telo u okviru SUK-a, ubuduće bavilo isključivo ovim pitanjem.

Nezavisnost i finansijska obezbeđenost – Kada je u pitanju nezavisnost u odlučivanju, SUK nije nezavisan na način na koji to zahtevaju Konvencije koje je ratifikovala Republika Srbija. Naime, načelnik Sektora unutrašnje kontrole je za svoj i rad SUK-a odgovoran ministru unutrašnjih poslova kao političkoj figuri. Uz to, ministar daje Sektoru smernice i obavezna uputstva za rad, a vrši i kontrolu rada zaposlenih u SUK-u.²¹ Zbog ovakve institucionalne povezanosti ministra i SUK-a, ne može se smatrati da Sektor i njegovi zaposleni mogu samostalno donositi operativne odluke.

Kada su u pitanju finansijski uslovi, u izveštaju o radu pronalazimo podatke o tome da SUK, između ostalog, nema svoje prostorije i radi u neadekvatnom prostoru u centrima Beograd, Niš i Kragujevac; da postoji nedostatak prostorija za obavljanje razgovora i primenu posebnih dokaznih radnji; da je server na kojima se nalaze podaci SUK-a neadekvatno smešten; da je oprema zastarela ili nedostaje. Iz ovoga samo možemo zaključiti da SUK ne raspolaže dovoljnim finansijskim sredstvima da obavlja svoje zakonske nadležnosti. Činjenica da se u izveštaju navodi da će sredstva za prevazilaženje ovih problema biti tražena iz fondova Evropske unije od suštinskog značaja, s obzirom na to da se finansijska obezbeđenost odnosi na potrebu redovnog i izvesnog finansiranja SUK-a, a ne na ad hoc finansiranje.

Test integriteta u domaćem pravu

Nove preventivne mere za borbu protiv korupcije u policiji su usmerene ka ograničavanju određenih prava zaposlenih u Ministarstvu i ovo ne bi predstavljalo problem ukoliko bi ta ograničenja bila u skladu sa zahtevima koja za ovakva ograničenja postavlja Ustav Srbije.

Ograničavanje ljudskih i manjinskih prava – Ustav predviđa da se ograničenja ljudskih i manjinskih prava moraju ustanoviti zakonom i to ako takvo ograničenje dopušta Ustav. Uz to, ovo ograničenje mora biti određeno u svrhu koju dopušta Ustav, u obimu neophodnom da se zadovolji takva svrha u demokratskom društvu i bez zadiranja u suštinu zajemčenog prava. Isto tako, nadležni organi su dužni da pri ograničavanju prava vode računa o suštini prava koje se ograničava, važnosti svrhe ograničenja, prirodi i obimu ograničenja, odnosu ograničenja sa svrhom ograničenja i o tome da li postoji način da se svrha ograničenja postigne manjim ograničenjem prava.²² Ove ustavne garancije posebno su važne. One štite prostor individualne slobode, i određuju granicu i kriterijume za postupanje organa vlasti u domenu ljudskih prava.²³

21 Član 232, Zakon o policiji, „Sl. glasnik RS”, br. 6/2016.

22 Član 20, Ustav Republike Srbije, „Sl. glasnik RS”, br. 98/2006.

23 Marijana Pajvančić. 2009. Komentar Ustava Republike Srbije. Beograd: Fondacija Konrad Adenauer. <<http://goo.gl/J8N8SE>>

U slučaju testa integriteta, u odnosu na sada poznat zakonski koncept, mogu biti ograničena prava poput nepovredivosti stana, tajnosti pisama i drugih sredstava opštenja, prava na rad, prava na jednaku zaštitu i pravno sredstvo, prava na pravično suđenje. Ono što je nesumnjivo jeste da ova prava neće biti ograničena zakonom, kako to Ustav zahteva, već podzakonskim aktom. Samim tim ne možemo oceniti druge ustavne zahteve, poput onog da li je svrha ograničenja dopuštena u svom sadržaju i obimu, da li ograničenje zadire u suštinu zajemčenog prava i da li se može postići manjim ograničenjem, jer je za tu ocenu potrebna ispunjenost prvog uslova – da ograničenje bude određeno zakonom.

Zaštita podataka o ličnosti – U procesu sprovođenja predviđenih preventivnih aktivnosti biće potrebno prikupljati i koristiti različite podatke o ličnosti, što takođe može biti određeno samo zakonom.²⁴ Konkretno, Ustav zahteva da se prikupljanje, držanje, korišćenje i obrada podataka o ličnosti uredi zakonom. Takođe, zabranjuje upotrebu podataka izvan svrhe za koju su prikupljeni, osim za potrebe vođenja krivičnog postupka i zaštite bezbednosti Republike Srbije, u skladu sa zakonom. Takođe, Ustav zahteva da svako bude obavešten o prikupljenim podacima o svojoj ličnosti i pravu na sudsku zaštitu zbog njihove zloupotrebe.

Kod testa integriteta prikupljanje, držanje, korišćenje i obrada podataka o ličnosti nije uređeno Zakonom o policiji. Naime, članom 252. Zakona o policiji predviđeno je da će Ministarstvo vođenje evidencija urediti posebnim zakonom. Međutim, to se do danas nije dogodilo. Pri usvajanju ovog novog zakona bi trebalo voditi računa o tome da se, kako se god dalje bude razvijao koncept testa integriteta, uredi prikupljanje, držanje, korišćenje i obrada podataka o ličnosti koji su dobijeni njegovim sprovođenjem. Naime, u članu 230. kojim je regulisan test integriteta, navodi se da će posebnim zakonom biti određeno vođenje evidencija o riziku od korupcije i imovnom stanju rukovodilaca policije, dok se podaci prikupljeni testom ne pominju.

Test integriteta i krivični postupak – Utvrđeno je mnogo nedoumica i nedorečenosti novog instituta uvedenog Zakonom o policiji. Ipak, iz dostupnog zakonskog materijala, kao i izjava predstavnika MUP-a, jasno je da će se test integriteta dalje razvijati u pravcu tajnosti operacija koje će sprovoditi SUK, a koje će dovoditi u iskušenje zaposlene u Ministarstvu da se ponašaju protivno njihovim zakonskim ovlašćenjima i/ili učine delo koje je koruptivne prirode.

Tako se iz izjava predstavnika MUP-a iz januara 2016. godine navodi da će SUK „tajnim operativnim radom otkrivati malverzacije u policiji“ i da će pokušati da „kolege dovedu u iskušenje nudenjem mita”.²⁵ Slično je najavio i načelnik SUK-a još 2012. godine rekavši da će zaposleni u Sektoru ovom prilikom biti „neka vrsta prikrivenog islednika“ koji su „opremljeni audio i video sredstvima za dokazivanje dela”.²⁶ Ovakve izjave dovoljno govore o tome u kom pravcu će se podzakonskim aktom test integriteta razvijati. Ono što je važno razmotriti jeste u kakvom je odnosu ovakav koncept testa sa Ustavom i već postojećim rešenjima Zakonika o krivičnom postupku (ZKP).

24 Član 42, Ustav Republike Srbije, „Sl. glasnik RS”, br. 98/2006.

25 „Zašto MUP uvodi test integriteta”, Politika, 19. januar. 2016. <<http://goo.gl/SWeYdt>>

26 „Skrivena kamera za podmitljive policajce”, Vesti online, 19. april 2012. <<http://goo.gl/M62kpV>>

Zakonik o krivičnom postupku definiše policijska ovlašćenja u predistražnom postupku,²⁷ kako bi se donekle mogao definisati postupak kojim bi se bavio SUK tokom primene testa, i ona obuhvataju radnje koje policija može izvršiti po nalogu javnog tužioca i samostalno, ukoliko postoji sumnja da je izvršeno krivično delo koje se goni po službenoj dužnosti. U ovlašćenja koja policija može samostalno preduzeti, ne spadaju posebne dokazne radnje prikrivenog islednika (niti bilo koja druga posebna dokazna radnja), a koje se mogu preduzeti isključivo odlukom suda, na obrazloženi predlog javnog tužioca.²⁸

Zakonik propisuje i pod kojim dodatnim uslovima je moguće primenjivati posebnu dokaznu radnju prikriveni islednik – ovo je moguće samo ako se korišćenjem drugih posebnih dokaznih radnji ne mogu prikupiti dokazi za krivično gonjenje ili bi njihovo prikupljanje bilo znatno otežano. Dakle, posebna dokazna radnja prikriveni islednik se primenjuje kao poslednja mera čak i među posebnim dokaznim sredstvima.

S obzirom na to da se i druge posebne dokazne radnje primenjuju tek ako se uobičajenim dokaznim radnjama ne mogu prikupiti dokazi ili bi njihovo prikupljanje bilo znatno otežano, možemo zaključiti da se institut prikrivenog islednika koristi u izuzetno retkim i posebno opravdanim slučajevima.

Zakonik ide i dalje u restriktivnim uslovima za primenu ovog instituta pa navodi: da obrazložena naredba sudije o sprovođenju mere mora sadržati podatke o licima i grupi prema kojima se primenjuje; opis mogućih krivičnih dela; način; obim; mesto i trajanje posebne dokazne radnje. Takođe, angažovanje prikrivenog islednika traje najduže koliko je potrebno da se prikupe dokazi, ali ne duže od godinu dana. Sva ova rešenja su u skladu sa Ustavnim pravilom da će ljudska i manjinska prava biti umanjena u manjem obimu, ukoliko se na taj način ostvaruje svrha ograničenja.

Zbog svega navedenog, nije jasno zbog čega se MUP nije oslanjao na već postojeće norme ZKP-a. One, pod određenim uslovima, omogućavaju prikupljanje dokaza putem posebnih dokaznih radnji, uključujući i radnje prikrivenog islednika. Test integriteta, onako kako je osmišljen u MUP-u i donekle definisan Zakonom o policiji se nikako ne uklapa u dozvoljeni okvir ograničavanja ljudskih i manjinskih prava i u postojeća pravila u krivičnom postupku.

Kada je u pitanju korišćenje dokaza dobijenih testom integriteta, oni bi se, zbog prethodno iznetih razloga, morali tretirati kao nezakoniti dokazi²⁹ i kao suprotni pravilima o tajnosti podataka iz ZKP-a.³⁰

27 Član 286, Zakonik o krivičnom postupku, „Sl. glasnik RS”, br. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013 i 55/2014.

28 Članovi 183-187, Zakonik o krivičnom postupku, „Sl. glasnik RS”, br. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013 i 55/2014.

29 Članovi 82 i 84, Zakonik o krivičnom postupku, „Sl. glasnik RS”, br. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013 i 55/2014.

30 Član 165, Zakonik o krivičnom postupku, „Sl. glasnik RS”, br. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013 i 55/2014.

Sektor unutrašnje kontrole, koji je neposredno zainteresovan da onemogući nezakonito ponašanje u MUP-u, prema ZKP-u nema mogućnost predlaganja primene posebnih dokaznih radnji. Ovaj predlog sudu može podneti isključivo tužilac. Ovo rešenje se može kritikovati i predložiti da, umesto primene testa integriteta, SUK dobije značajniju ulogu u postupku odobravanja posebnih dokaznih radnji. Ovakav pristup ima Crna Gora, koja je omogućila policiji da u određenim slučajevima obrazloženim predlogom zatraži sprovođenje posebnih mera.³¹ Ovakva promena bi bila u granicama onoga što dopušta Ustav i zakon, ali bi istovremeno i Sektoru omogućila značajniju ulogu u sprečavanju i otkrivanju nezakonitog ponašanja u MUP-u.

Dosadašnji rad Sektora unutrašnje kontrole i test integriteta

Koristeći podatke iz Izveštaja SUK-a moguće je zaključiti da su policijski službenici Sektora tokom 2015. godine primenili posebne dokazne radnje iz ZKP i to prema ukupno 82 lica. Primenjene posebne dokazne radnje su: tajni nadzor komunikacija, tajno praćenje, tajno snimanje i simulovani poslovi.

Ovaj podatak dokazuje da SUK i u postojećem pravnom okviru ima načina da utiče na sprečavanje u otkrivanje krivičnih dela, pa i dela korupcije. Ti načini su takvi da lica na koje su primenjena o njima nemaju saznanja. Međutim, ove mere je predložio tužilac, a odobrio sud, u skladu sa zakonom.

Kada znamo da ovakvi načini otkrivanja krivičnih dela i njihovih učinilaca postoje, kao i da ih SUK već koristi, nije jasno zbog čega je doneta odluka o uspostavljanju testa integriteta kao nekakve nove posebne dokazne radnje. Pogotovo ako znamo da ovakva posebna dokazna radnja ne ispunjava uslove da tako nešto bude – prema Ustavu i zakonu.

Očigledno je da zakoniti mehanizmi za otkrivanje korupcije već postoje, pa je dalji razvoj testa integriteta potrebno posmatrati u preventivnom kontekstu, koji nedostaje. Test integriteta ovaj zadatak može obavljati jedino tako što će predstavljati najavljenju proveru znanja. Pre toga, sa zaposlenima moraju biti podeljena znanja koja će biti proveravana, a oni moraju biti i informisani da je Ministarstvu veoma važan integritet zaposlenih.

Takođe, bilo bi potrebno da zaposleni kroz obuke dobiju informacije o tome šta je integritet; kakvo je ponašanje koje se od njih očekuje; sa kakvim se situacijama u radu mogu susresti; kako je potrebno na njih da reaguju. Bez toga se ne mogu očekivati zadovoljavajući rezultati testiranja i tek tada možemo govoriti o tome da SUK radi na prevenciji korupcije i manjka integriteta u policiji. Ukoliko ovakve preventivne mere ne ispune svoju svrhu, Sektoru, tužilaštvu i sudu uvek preostaju rešenja koja su već propisana ZKP-om.

31 Član 159, Zakonika o krivičnom postupku Crne Gore, „Službeni list Crne Gore“, br. 57/2009.

UPOREDNI PRIKAZ TESTIRANJA INTEGRITETA

Ne postoji jedinstven način testiranja integriteta policajaca. Najčešće se koristi za suzbijanje korupcije u policiji i pokretanje disciplinskog ili krivičnog postupka.

Australija

Sprovođenje zakona u Australiji obavlja osam policijskih službi koje deluju na državnom i federalnom nivou. Australijska komisija za integritet organa za sprovođenje zakona (engl. *Australian Commission for Law Enforcement Integrity*) opisuje testiranje integriteta kao tajno posmatranje zaposlenog u situaciji koja je slična ili ista realnoj, i u kojoj se testira poštovanje zakona ili principa rada policijske službe. Subjekat simulacije će „proći“ test ako je njegovo ponašanje u skladu sa zakonom i pravilima službe. Neće „proći“ test ako se utvrdi da je bio umešan u koruptivne ili kriminalne aktivnosti.³²

Test integriteta je regulisan zakonom koji uređuje krivični postupak i dodatno preciziran zakonom o policiji.³³ Subjekti testiranja mogu da budu svi zaposleni u Australijskoj komisiji za borbu protiv kriminala (engl. *Australian Crime Commission*), Federalnoj policiji (engl. *Australian Federal Police*) i Odeljenju za imigraciju i zaštitu granice (engl. *Immigration and Border Protection Department*). Inicira se jedino u okolnostima kada se sumnja da su službenici ovih institucija počinili nezakonite radnje, a odobrava se samo u slučaju kada postoji osnovana sumnja da je službenik počinio, čini ili je verovatno da će počiniti krivično delo za koje je zaprećena kazna zatvorom od 12 ili više meseci.³⁴ U Australiji se primenjuje samo ciljano testiranje integriteta, dok je nasumično zabranjeno zbog štetnih posledica po ljudska prava i slobodu testiranih.³⁵

Testiranje integriteta odobrava glavni rukovodilac institucije u kojoj je testiran zaposlen. Na primer, testiranje integriteta policajca iz Policije Zapadne Australije (engl. *Western Australia Police*) odobrava komesar, koji ima slična ovlašćenja kao i direktor policije u Srbiji. Međutim, rečeno ovlašćenje komesara ne važi za krivična dela korupcije, kao što je primanje mita. U tim okolnostima testiranje odobrava Australijska komisija za integritet organa za sprovođenje zakona, telo unutrašnje kontrole u okviru Ministarstva pravde, koja istražuje teže slučajeve korupcije, koje ima pravo na upotrebu tajnih

32 Parliamentary Joint Committee on the Australian Commission for Law Enforcement Integrity. 2010. *Inquiry into Integrity Testing*. Canberra: Parliament House, p. 13.

33 Pogledati: Pogledati: Crimes Act 1914 – SECT 15JA: Integrity Testing. <<http://goo.gl/Kyb0NJ>>; Police Act 2010 – Part 10A: Integrity Testing of Police Officers. <<http://goo.gl/CKbPCG>>

34 Australian Government. 2015. *Integrity Testing: Instruction and Guideline*. Canberra: Department for Immigration and Border Protection. <<https://goo.gl/ZCJ4L7>>

35 Tim Prenzler, Carol Ronken. 2001. "Police Integrity Testing in Australia". In: *Criminology and Criminal Justice*, 1(3), pp. 319-342.

metoda za prikupljanje podataka.³⁶ Rad Komisije je uređen posebnim zakonom.³⁷ Komisija za svoj rad odgovora Parlamentu.

Šef policije u Australiji dužan je da kvartalno izveštava Komisiju o svim testiranjima koje on odobrava. Izveštaj mora da bude pripremljen u skladu sa smernicama Komisije. Informacije koje se odnose na testiranje integriteta mogu se dati samo za potrebe disciplinskog postupka ili druge pravne radnje u vezi sa testiranim subjektom, i nikako u druge svrhe. Na taj način je sprečena moguća zloupotreba dobijenih podataka na osnovu testiranja. U slučaju da subjekt ne „prođe“ test predviđene su sankcije kodeksom ponašanja državnih službenika, internim procedurama ili krivičnim zakonikom.

Češka Republika

U češkoj policiji radi preko 40 hiljada policajaca koji su deo Ministarstva unutrašnjih poslova. Test integriteta se sprovodi sedam godina i u početku je Inspektorat u Ministarstvu, kao unutrašnja kontrola policije, bio nadležan za testiranje. Situacija se organizaciono menja 2011. godine formiranjem Generalne inspekcije bezbednosnih snaga (engl. *General Inspection of Security Forces*) koja je organizaciono smeštena u češkoj vladi, a čiji je rad uređen posebnim zakonom.³⁸ Inspekcija je zadužena da otkriva i istražuje kriminal koji su počinili pripadnici policije, zatvora i carine samostalno ili u saradnji sa civilima. Formirana je zbog potrebe da postoji operativno nezavisno i profesionalno telo koje će da kontroliše ne samo policiju, već i zatvore i carinu.³⁹ Pored toga, unutrašnja kontrola je od formiranja češke policije 1991. pa sve do 2011. godine bila fragmentirana, dok su nadležnosti kontrole i nadzora policije dodeljena različitim organizacionim jedinicama u ovoj službi.⁴⁰

Inspekcija je zadužena za testiranje integriteta i postupak je uređen podzakonskim propisom koji usvaja direktor Inspekcije.⁴¹ Trenutno u Inspekciji radi oko 250 zaposlenih sa policijskim ovlašćenjima koji mogu da pokrenu test integriteta zahtevom koji odobrava tužilaštvo. Ceo postupak se dokumentuje audio i vizuelno, i materijal se pohranjuje u zvaničnoj evidenciji Inspekcije. Ako je subjekat testiranja tokom postupka izvršio prekršaj, predstavnik Inspekcije ga odmah obaveštava o tome, dok

36 Pogledati: <https://www.aclei.gov.au/>

37 Pogledati: Law Enforcement Integrity Commissioner Act 2006. <<http://goo.gl/28XoiP>>

38 Zákona o Generální inspekci bezpečnostních sbor , 341/2011. Dostupan samo na češkom jeziku. <<http://goo.gl/0JvqaN>>

39 Lt. Col. Mgr. Martin STROUHAL and Lt. Col. Mgr. Martin STROUHAL, General Inspection of Security Units of the Czech Republic, Methodics and Prevention Division. 2015. *Presentation on the General Inspection of Security Forces presented at the Roundtable Discussion 'Integrity Testing as an Anti-Corruption Measure in Police'*. Council of Europe, 25 of November 2015, Belgrade. <<https://goo.gl/eHbY4Y>>

40 Council of Europe. 2015. *Questionnaire for the preparation of the Opinion No. 10 of the Consultative Council of European Prosecutors on the relationship between prosecutors and police and/or other investigation bodies*. Strasbourg, 27 February 2015. <<http://goo.gl/yiiMfA>>

41 Regulation of the Director No. 22/2015 on Implementation of Integrity Tests; Regulation of the Director No. 23/2015 on Adjustment of Details of Integrity Testing and Operative Documentation.

zapisnik o postupku prosleđuje organizacionoj jedinici Inspekcije zaduženoj za evidentiranje. Postoji mogućnost da se informisanje i evidentiranje ne učini odmah nakon završetka testiranja, ako se na taj način ugrožava krivična istraga koja je u toku. Takvo rešenje je smisleno iz perspektive prikupljanja informacija i dokaza, ali i sprečavanja curenja informacija. Važno je istaći da zakon zabranjuje bilo kakvo ugrožavanje i narušavanje ljudskih prava i sloboda tokom testiranja. Obavezno je informisanje testiranog i evidentiranje u trenutku kada prestane rizik po sprovođenje krivične istrage.

Zanimljivo je da spoljni subjekti, kao što su novinari, građani, civilno društvo ili institucije sektora bezbednosti, mogu da iniciraju testiranje. U tim slučajevima se zahtev za testiranjem prosleđuje posebnoj organizacionoj jedinici u Inspekciji koja razmatra predlog i procenjuje da li je moguće i potrebno pokrenuti postupak testiranja. Ako je odgovor pozitivan, postupak se nastavlja na isti način kao i u slučaju da pripadnik Inspekcije inicira testiranje. Test integriteta sprovodi posebno izvršno odeljenje u Inspekciji na osnovu plana u kome je opisana simulacija. Posle testiranja sledi njegova evaluacija koju ne obavlja izvršno odeljenje Inspekcije, što je dobro iz ugla objektivnog sagledavanja celokupnog slučaja. Predmet se čuva ako se nakon testiranja i evaluacije utvrdi da testirani nije učinio prekršaj ili krivično delo. U suprotnom, pokreće se disciplinski, prekršajni ili krivični postupak, u zavisnosti od težine dela.

Važno je istaći da se test integriteta u Češkoj ne primenjuje kao osnovni institut krivičnog postupka, odnosno kao ostale metode tajnog prikupljanja podataka koje su uređene Zakonom o krivičnom postupku. Doduše, na osnovu sudske prakse, zbog čega je i izmenjen zakon koji uređuje krivični postupak, tužilaštvo može da koristi materijal iz testiranja kao dokazni, ali pod određenim restriktivnim uslovima.⁴² Test integriteta se u Češkoj najčešće primenjuje radi suzbijanja korupcije u saobraćajnoj policiji i utvrđivanja kvaliteta rada pripadnika policije, zatvora i carine. U pojedinim slučajevima koristi se i za sprečavanje curenja informacije iz policije. Rad Inspekcije kontroliše Parlament.

London

U londonskoj policiji trenutno radi preko 30 hiljada policajaca i najveći je organ za sprovođenje zakona u Velikoj Britaniji. Test integriteta se sprovodi skoro dve decenije. Inspektorat policije (engl. *Her Majesty's Inspectorate of Constabulary*), kao nezavisno telo koje procenjuje policijski rad u Britaniji u odnosu na javni interes, preporučio je 1999. godine da sve policijske službe moraju da obezbede integritet i visoke profesionalne standarde,⁴³ posle čega je započeo proces izrade testa integriteta. To je bilo u skladu i sa principima politike prevencije i borbe protiv korupcije londonske policije iz 1998

42 Lt. Col. Mgr. Martin STROUHAL and Lt. Col. Mgr. Martin STROUHAL, General Inspection of Security Units of the Czech Republic, Methodics and Prevention Division. 2015. *Presentation on the General Inspection of Security Forces presented at the Roundtable Discussion 'Integrity Testing as an Anti-Corruption Measure in Police'*. Council of Europe, 25 of November 2015, Belgrade. <<https://goo.gl/eHbY4Y>>

43 HM Inspectorate of Constabulary. 1999. *Police Integrity: Securing and Maintaining Public Confidence*. London: Home Office, p. 71. <<https://goo.gl/aiNOVe>>

godine.⁴⁴ Testiranje integriteta je krajem 90-ih objašnjeno kao nova metodologija borbe protiv korupcije koja uključuje niz klasičnih tajnih operacija, pri čemu se neće unapred određivati godišnje kvote, odnosno planirani broj testiranja.⁴⁵

U londonskoj policiji se primenjuje tzv. test integriteta vođen obaveštajnim podacima (engl. *Intelligence Led Integrity Testing*) koji je u suštini oblik ciljanog testiranja. Kao i u Australiji, nasumično testiranje je zabranjeno zbog moguće zloupotrebe. Test integriteta se definiše kao proces stvaranja realne situacije čiji je cilj da izazove reakciju pojedinca ili grupe, tako da je moguće proceniti njihovo postupanje, ponašanje i profesionalne standarde. Pokreće se na osnovu pouzdane informacije koja ukazuje da postoji sumnja da je policajac uključen u radnje koje su nezakonite ili narušavaju ugled policijske službe.⁴⁶ Testiranje ne sme da ugrozi moral u policiji i sprovođenje mora da bude u skladu sa ljudskim pravima i zakonima koji uređuju istražna ovlašćenja, evidencije, disciplinski, prekršajni i krivični postupak, kao i rad policije.

Prilikom testiranja integriteta važe ista pravila kao i tokom primene istražnih tehnika tajnog prikupljanja podataka, koje su u Britaniji regulisane posebnim zakonom.⁴⁷ To podrazumeva da zahtev unutrašnjeg kontrolora londonske policije za testiranjem, koje uključuje tehnike konvencionalnog nadzora, odobrava šef londonske policije. Sudije kancelarije za nadzor (engl. *Office of Surveillance Commissioners*)⁴⁸ odobravaju testiranja koja uključuju intruzivne metode prikupljanja podataka, što je dobro rešenje zbog bolje spoljne kontrole postupka. Za iniciranje testiranja zaduženo je odeljenje za unutrašnju kontrolu i profesionalne standarde londonske policije.

Planiranjem, dizajnom i sprovođenjem testa integriteta upravlja jedinica za tajne operacije i prikrivene islednike koja deluje na osnovu zakona o istražnim ovlašćenjima. Tužilaštvo se uključuje u postupak ako se za potrebe testiranja uključuju prikriveni islednici. Saradnja postoji i sa nezavisnom komisijom za pritužbe na rad policije. Testiranje nadzire na godišnjem nivou Inspektorat policije prilikom procene rada policije na smanjenju korupcije u policiji.⁴⁹ Oblasti u kojima su rezultati testiranja dobri su sprečavanje curenja informacija i krađa tokom policijskih intervencija, i služi kao materijal za analizu rizika od korupcije.

44 Pogledati: Metropolitan Police Service. 1998. *Corruption and Dishonesty Prevention Strategy*. Special Notice 36/98 from 16 December. <<http://goo.gl/kDAGGX>>

45 Narelle Willingham. 2014. *To Undertake Specialized Training in Integrity Testing*. Canberra: The Winston Churchill Memorial Trust of Australia, p. 14.

46 Phil COLLINS, Directorate of Professional Standards, Metropolitan Police, UK. 2015. *Presentation on Integrity Testing in UK Law Enforcement*. Council of Europe, 25 of November 2015, Belgrade. <<https://goo.gl/eHbY4Y>>

47 Pogledati: Regulation of Investigatory Powers Act 2000. <<http://goo.gl/YGckA>>

48 Pogledati: <https://osc.independent.gov.uk/>

49 Pogledati izveštaje za 2014. godinu na: <<http://goo.gl/oHCGTC>>

Njujork

U njujorškoj policiji radi skoro 35 hiljada uniformisanih policajaca. Unutrašnja kontrola (engl. *NYPD Internal Affairs Bureau*) definiše testiranje integriteta kao stvaranje virtualne situacije ili uslova koji su namešteni da izazovu nezakonitu reakciju testiranog. Subjektu testiranja je omogućeno da slobodno izvrši ili ne izvrši radne zadatke u skladu sa propisima i smernicama policijskog odeljenja gde je zaposlen. Konkretnije, test integriteta je provera ponašanja policajca na tipičnom radnom zadatku, kreiranom od strane unutrašnje kontrole, koja posmatranjem i procenom utvrđuje moralnost, integritet policajca i uopšte kvalitet obavljenog posla.⁵⁰

Ideja o testiranju integriteta nastala je nakon objavljivanja čuvenih izveštaja Knapove komisije 1970.⁵¹ i Molenove komisije 1994. godine.⁵² Jedinica za prevenciju korupcije i edukaciju je 1997. godine usvojila antikorupcijsku strategiju u kojoj je potvrđena primena ciljanog i nasumičnog testiranja integriteta.

Testiranje se vrši na osnovu smernica koje je izradila unutrašnja kontrola koje se ažuriraju na tri godine. Prema izveštaju Komisije za borbu protiv korupcije,⁵³ spoljnog kontrolora primene antikorupcijskih mera u policiji, subjekti ciljanog testiranja su unapred utvrđeni, a postupak se najčešće sprovodi kao deo određene krivične istrage ili kada postoje osnovana sumnja da je izvršeno nezakonito postupanje policajca. Nasumični test se sprovodi u cilju smanjenja trendova u korupciji koji su identifikovani na osnovu statističke analize, i nisu namenjeni konkretnim pojedincima.⁵⁴ Cilj nasumičnog testiranja je da se njegovim ponavljanjem utiče na smanjenje rizika od korupcije u određenim delovima policije ili u policijskim stanicama.

Ne postoji pravni okvir koji uređuje primenu testa integriteta u njujorškoj policiji, niti javno dostupni podaci o broju realizovanih testova. U antikorupcijskoj strategiji iz 1997. godine ističe se da je 1995. i 1996. sprovedeno više od hiljadu testova za preko dve hiljade policajaca.⁵⁵ Komisija za borbu protiv korupcije je nakon toga procenila program testiranja i preporučila da se poveća broj ciljanih, a smanji procenat nasumičnih testova integriteta. Ceo postupak je uređen unutrašnjim pravilnikom u kome je istaknuto da se scenario simulacije izrađuje tek nakon prikupljanja svih podataka i koji treba da oslikava nezakonitu radnju. Od istražitelja koji sprovodi testiranje traži se da osmisli što jednostavni scenario simulacije koja je verodostojna realnom policijskom okruženju. Pored toga, istražitelj mora

50 KPMG Peat Marwick LLP. 1996. *Report to the New York City Commission to Combat Police Corruption*. New York: New York City Police Department, p. 5.

51 The Knapp Commission Report on Police Corruption. <<https://goo.gl/Gah2Ma>>

52 The Mollen Commission Report on Police Corruption. <<http://goo.gl/Xz3H5t>>

53 Pogledati: <http://www.nyc.gov/>

54 Commission to Combat Police Corruption. 2000. *Performance Study: The Internal Affairs Bureau's Integrity Testing Program*. The City of New York, p. 9. <<http://goo.gl/SchQem>>

55 Narelle Willingham. 2014. *To Undertake Specialized Training in Integrity Testing*. Canberra: The Winston Churchill Memorial Trust of Australia, p. 19.

da vodi računa tokom testiranja o njegovim pravnim posledicama, bezbednosti i materijalnim i vremenskim resursima.

Rumunija

Rumunska policija deo je Ministarstva unutrašnjih poslova. Integritet policajaca testira se od 2002. godine i podrazumeva metodu identifikacije, procene i upozoravanja o rizicima od korupcije.⁵⁶ Slično kao i u ostalim policijama, i u Rumuniji testiranje je kreiranje virtualne situacije koja je slična svakodnevnom radu policajaca kako bi se na taj način prikupile informacije o njegovom ponašanju. Putem testiranja se utvrđuje umešanost policajca u koruptivne aktivnosti, ali se i povećava percepcija rizika da zaposleni mogu biti uhvaćeni u koruptivnoj radnji.⁵⁷ Principi testiranja su uređeni zakonom,⁵⁸ dok je postupak preciziran podzakonskim aktom.⁵⁹

Testiranje sprovodi Generalna direkcija za borbu protiv korupcije (engl. *Anticorruption General Directorate*),⁶⁰ jedinica unutrašnje kontrole koja organizaciono pripada Ministarstvu unutrašnjih poslova. Testiranje se u periodu od 2002. do 2011. godine obavljalo na osnovu tajne naredbe ministra unutrašnjih poslova, gde je opisana metodologija testiranja. Ovakav način testiranja je kritikovan tokom procesa evropskih integracija zbog manjka transparentnosti i povećanih mogućnosti za zloupotrebu. Takva praksa je izmenjena usvajanjem zakona 2011. godine, kojim je uređen rad Generalne direkcije za borbu protiv korupcije, te je omogućen javan pristup metodologiji testiranja.⁶¹

Zakonom je predviđeno da se testiranje sprovodi uz poštovanje ljudskih prava i sloboda, ali i profesionalnog integriteta testiranih subjekata. Tokom testiranja zabranjeno je primeniti radnje koje utiču na autoritet, ugled ili funkciju testiranog, ili provocirati testirano lice da izvrši prekršajna ili krivična dela. Testirani subjekat može da bude bilo ko od zaposlenih u Ministarstvu unutrašnjih poslova, ali postoje kriterijumi na osnovu kojih se vrši selekcija.

Najpre, utvrđeno je da subjekat testiranja radi u delovima policije gde je na osnovu analize poznato da postoje visoki rizici od korupcije. Zatim, rukovodioci organizacionih jedinica u Ministarstvu bi prosledili informacije Generalnoj direkciji da postoje sumnje da pojedina lica ne postupaju u skladu sa

56 Pro Universitaria. 2013. *Best Practices Manual on Strengthening Regional Cooperation to Prevent and Combat Corruption at the EU External Boundaries*. Bucharest: Pro Universitaria. <<http://goo.gl/IBnKVt>>

57 Anticorruption General Directorate, Ministry of Internal Affairs. *Professional Integrity Testing: Romania Approach*. The 13th EPAC/EACN Professional Conference, Krakow, Poland, 13 of November 2013.

58 Law 38/2011 on modifying the Emergency Government Ordinance No. 30/2007 on the organization and functioning of the Ministry of Internal Affairs.

59 The Ministry of Internal Affairs Order No. 256/2011 on the procedure for testing the professional integrity of staff. <<http://goo.gl/yhJbtq>>

60 Pogledati: <http://www.mai-dga.ro/>

61 Ministry of Internal Affairs, Professional Integrity Testing in Romania. <<http://goo.gl/2TVuAt>>

zakonom i u okviru svojih nadležnosti. Najzad, postoji mogućnost i da građani prijave korupciju, što može da bude osnov za testiranje.⁶²

Postoje četiri faze testiranja koje odobrava šef Generalne direkcije na osnovu zahteva u kojem je preciziran subjekt testiranja, te ostali učesnici koji učestvuju u simulaciji, i plan realizacije testiranja. Na početku se priprema plan testiranja i analiziraju rešenja za moguće propuste tokom postupka, na osnovu prikupljene dokumentacije putem koje je odlučeno da određeni subjekat bude predmet testa integriteta. Zatim sledi logistička priprema testiranja u kojoj se opisuje virtuelna situacija koja se sastoji od dva ili više scenarija koji su prilagođeni ponašanju ciljanog službenika, i obezbeđuje tehnička oprema koja se koristi radi snimanja simulacije, kao i ostalih materijala potrebnih za testiranje (novac, dragocenosti, lične karte, vozačke dozvole). Sve to se evidentira u poseban zapisnik. Koordinator testiranja rukovodi celim procesom i po završetku sprovođenja plana testiranja priprema izveštaj upravi Generalne direkcije u kome su sadržani predlozi daljih radnji. Generalna direkcija će u zavisnosti od rezultata testa predložiti pokretanje krivičnog ili disciplinskog postupka.

62 Manuela POPESCU, Chief Commissioner, Deputy Director of Criminal Investigations Department, Ministry of Internal Affairs of Romania. 2015. *Presentation on Integrity Testing in Romania*. Council of Europe, 25 of November 2015, Belgrade. <<https://goo.gl/eHbY4Y>>

BIBLIOGRAFIJA

- Andrew Full. 2009. "Taking the Test: Police Integrity and Professionalism in the MPDs". In: *Crime Quarterly*, 27, p. 6.
- Anticorruption General Directorate, Ministry of Internal Affairs. *Professional Integrity Testing: Romania Approach*. The 13th EPAC/EACN Professional Conference, Krakow, Poland, 13 of November 2013.
- Australian Government. 2015. *Integrity Testing: Instruction and Guideline*. Canberra: Department for Immigration and Border Protection. <<https://goo.gl/ZcJ4L7>>
- Commission to Combat Police Corruption. 2000. *Performance Study: The Internal Affairs Bureau's Integrity Testing Program*. The City of New York. <<http://goo.gl/SchQem>>
- Council of Europe. 2005. *Recommendation Rec (2005)10 of the Committee of Ministers to member states on "special investigation techniques" in relation to serious crimes including acts of terrorism*. Adopted by the Committee of Ministers on 20 April 2005 at the 924th meeting of the Ministers' Deputies. <<https://goo.gl/l8hbtR>>
- Council of Europe. 2015. *Questionnaire for the preparation of the Opinion No. 10 of the Consultative Council of European Prosecutors on the relationship between prosecutors and police and/or other investigation bodies*. Strasbourg, 27 February 2015. <<http://goo.gl/yiiMfA>>
- Crimes Act 1914 – SECT 15JA: Integrity Testing. <<http://goo.gl/Kyb0NJ>>;
- HM Inspectorate of Constabulary. 1999. *Police Integrity: Securing and Maintaining Public Confidence*. London: Home Office, p. 71. <<https://goo.gl/aiNOVe>>
- John Kleinig. 1996. *The Ethics of Policing*. New York: Cambridge University Press.
- KPMG Peat Marwick LLP. 1996. *Report to the New York City Commission to Combat Police Corruption*. New York: New York City Police Department.
- Krivičnopravna konvencija o korupciji, „Sl. list SRJ – Međunarodni ugovori“, br. 2/2002 i „Sl. list SCG – Međunarodni ugovori“, br. 18/2005.
- Konvencija Ujedinjenih nacija protiv korupcije „Sl. list SCG – Međunarodni ugovori“, br. 12/2005. Konvencije

Law 38/2011 on modifying the Emergency Government Ordinance No. 30/2007 on the organization and functioning of the Ministry of Internal Affairs.

Lt. Col. Mgr. Martin STROUHAL and Lt. Col. Mgr. Martin STROUHAL, General Inspection of Security Units of the Czech Republic, Methodics and Prevention Division. 2015. *Presentation on the General Inspection of Security Forces presented at the Roundtable Discussion 'Integrity Testing as an Anti-Corruption Measure in Police'*. Council of Europe, 25 of November 2015, Belgrade. <<https://goo.gl/eHbY4Y>>

Manuela POPESCU, Chief Commissioner, Deputy Director of Criminal Investigations Department, Ministry of Internal Affairs of Romania. 2015. *Presentation on Integrity Testing in Romania*. Council of Europe, 25 of November 2015, Belgrade. <<https://goo.gl/eHbY4Y>>

Marijana Pajvančić. 2009. *Komentar Ustava Republike Srbije*. Beograd: Fondacija Konrad Adenauer. <<http://goo.gl/J8N8SE>>

Metropolitan Police Service. 1998. *Corruption and Dishonesty Prevention Strategy*. Special Notice 36/98 from 16 December. <<http://goo.gl/KDAGGX>>

Ministry of Internal Affairs, Professional Integrity Testing in Romania. <<http://goo.gl/2TVuAt>>

Narelle Willingham. 2014. *To Undertake Specialized Training in Integrity Testing*. Canberra: The Winston Churchill Memorial Trust of Australia.

Parliamentary Joint Committee on the Australian Commission for Law Enforcement Integrity. 2010. *Inquiry into Integrity Testing*. Canberra: Parliament House.

Phil COLLINS, Directorate of Professional Standards, Metropolitan Police, UK. 2015. *Presentation on Integrity Testing in UK Law Enforcement*. Council of Europe, 25 of November 2015, Belgrade. <<https://goo.gl/eHbY4Y>>

Law Enforcement Integrity Commissioner Act 2006. <<http://goo.gl/28XoiP>>

Police Act 2010 – Part 10A: Integrity Testing of Police Officers. <<http://goo.gl/cKbPCG>>

Pro Universitaria. 2013. *Best Practices Manual on Strengthening Regional Cooperation to Prevent and Combat Corruption at the EU External Boundaries*. Bucharest: Pro Universitaria. <<http://goo.gl/IBnKvt>>

Regulation of Investigatory Powers Act 2000. <<http://goo.gl/YGckA>>

Regulation of the Director No. 22/2015 on Implementation of Integrity Tests; Regulation of the Director No. 23/2015 on Adjustment of Details of Integrity Testing and Operative Documentation.

Ross Homel. 1997. *Integrity Testing to Prevent Police Misconduct: Reflections on Deterrence and other Key Issues*. Discussion Paper. Brisbane: Criminal Justice Commission.

Sektor unutrašnje kontrole. 2016. *Izveštaj o radu Sektora unutrašnje kontrole za 2015. godinu*. Beograd: Ministarstvo unutrašnjih poslova, str. 13. <<http://goo.gl/IE5xHf>>

Steve Rothlein. 2010. *Conducting Integrity Tests on Law Enforcement Officers*. Miami: Legal and Liability Risk Management Institute. <<http://goo.gl/592fwb>>

The Knapp Commission Report on Police Corruption. <<https://goo.gl/Gah2Ma>>

The Ministry of Internal Affairs Order No. 256/2011 on the procedure for testing the professional integrity of staff. <<http://goo.gl/yhJbtq>>

The Mollen Commission Report on Police Corruption. <<http://goo.gl/Xz3H5t>>

Tilman Hoppe. 2014. *Integrity Testing: Aspects of Implementation*. Strasbourg: Council of Europe. <<http://goo.gl/jOOEgK>>

Tim Prenzler, Carol Ronken. 2001. "Police Integrity Testing in Australia". In: *Criminology and Criminal Justice*, 1(3), pp. 319-342.

Ustav Republike Srbije, „Sl. glasnik RS“, br. 98/2006.

Zakon o krivičnom postupku, „Sl. glasnik RS“, br. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013 i 55/2014.

Zakon o policiji, „Sl. glasnik RS“, br. 6/2016.

Zakonik o krivičnom postupku Crne Gore, „Službeni list Crne Gore“, br. 57/2009.

